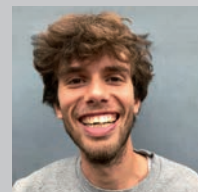

Daan Mulder

mulderdaan@live.nl

Het keerpunt van Anjet Daanje

Alleen als er ordening in je hoofd bestaat, kun je een verhaal van je eigen leven maken

Begin dit jaar haalde Anjet Daanje — pseudoniem van Anjet den Boer — met haar roman *De herinnerde soldaat* de longlist van de Libris Literatuurprijs. Het boek kreeg lovende recensies en er kwam een tweede, derde tot aan vijfde druk. Behalve negen andere romans schreef Daanje ook scenario's, verhalen en — veel langer geleden — een doctoraalscriptie in de wiskunde.

Wat trok je aanvankelijk om wiskunde te gaan studeren?

“Wat mij het meeste trok in wiskunde was het idee dat wiskunde een eigen wereld is die geheel door mensen is bedacht. Die wereld is niet zoals bij natuurkunde of scheikunde of biologie gebaseerd op de werkelijkheid, maar bestaat op zichzelf. Het is een vorm van fictie, door de mens in het leven geroepen, zoals een roman of een film. Het grote voordeel van wiskunde boven literaire fictie is dat er een vaststaande waarheid is in de wiskunde. Bij literaire fictie kun je eindeloos discussiëren of een roman of een personage of een verhaallijn goed of slecht is, niemand heeft aantoonbaar gelijk. Vroeger vond ik dat frustrerend, maar tegenwoordig zie ik er een vorm van vrijheid in, die wiskunde me niet kon bieden. Binnen de wiskunde moet je je houden aan wat je voorgangers hebben bewezen, je moet je aan de regels houden en aan de wiskundige waarheid. Eigenlijk is wiskunde een keurslijf, zoals ook de werkelijkheid dat is. Soms zou het voor een bepaald bewijs of algoritme veel mooier of interessanter zijn als een bepaalde eigenschap waar was, maar die is onwaar, en dus kun je hem niet gebruiken. In een roman is dat nooit het geval. Als ik met alle geweld wil dat iets gebeurt, dan kan ik het verhaal of de personages altijd zo aanpassen dat het mogelijk is. Schrijven is de ultieme vrijheid.

Ik vond vooral het schrijven van mijn doctoraalscriptie erg leuk. Ik studeerde af aan de Universiteit Utrecht in numerieke wiskunde in combinatie met geschiedenis van de wiskunde, waardoor ik ook historisch onderzoek moest doen, wat ik erg interessant vond. Mijn scriptieonderwerp was de Jacobi-methode voor het benaderen van de eigenwaarden van een matrix. Ik bestudeerde de methode en zijn ontwikkelingen van 1845 tot 1990. Tijdens dat historische onderzoek vond ik een door Jacobi in 1845 beschreven methode om de diagonalisatie van een matrix te

Anjet Daanje

versnellen, die daarna in de vergetelheid was geraakt. Enkele jaren geleden hoorde ik van professor Henk van der Vorst dat hij, mede door de herontdekking van die versnellingsmethode in mijn doctoraalscriptie, de Jacobi–Davidson-methode had kunnen ontwikkelen. Wat een hele verrassing voor mij was, want ik had toen al bijna twintig jaar niets meer aan wiskunde gedaan. [Zie ook de afscheidsrede van Henk van der Vorst, *NAW* 5/8(4), december 2007, p. 258.]

Na mijn doctoraal wiskunde ben ik een jaar aio geweest aan de Technische Universiteit Eindhoven, in het kader van de opleiding Wiskunde voor de Industrie. Het was toen dat ik besepte dat alle banen die ik met numerieke wiskunde zou kunnen krijgen niet wilde. Ik zou les kunnen gaan geven aan scholen of de universiteit, wat ik niet kon en niet wilde. Ik zou in de industrie kunnen gaan werken, wat me ook niet beviel. Mijn ouders waren allebei bioloog en ik had dus een wetenschappelijke onderzoekende manier van denken meegekregen van huis uit, ik had niet het idee dat die manier van denken iets was wat in de industrie werd gewaardeerd.

Ik had al tijdens het eerste jaar van mijn studie wiskunde in Utrecht de eerste versie van mijn eerste roman geschreven, en die in een later jaar herschreven. Toen ik aio was studeerde ik een aantal maanden aan de universiteit van Kaiserslautern in Duitsland, en toen schreef ik de derde versie van die eerste roman. Nadat ik, na één jaar aio te zijn geweest, besloot om te stoppen, vond ik al gauw een uitgever. Het was een kleine uitgeverij en mijn ouders betaalden de helft van

de uitgavekosten, maar ik wist inmiddels wel dat ik wilde kijken of het mogelijk zou zijn om van schrijven mijn werk te maken.

Het verband tussen mijn studie wiskunde en wat ik schrijf is voornamelijk te zien in mijn voorkeur voor logische verhaalstructuren. Het duidelijkste voorbeeld daarvan is de 7-delige televisieserie die ik heb geschreven: *De geheimen van Barslet*. Iedere aflevering speelt zich af in hetzelfde tijdsbestek, je ziet dus zeven maal dezelfde gebeurtenissen, maar gezien vanuit zeven verschillende hoofdpersonen. Alle gebeurtenissen uit de verschillende afleveringen moesten als een enorme puzzel in elkaar passen. Een vereiste bij dit soort verhaalstructuren is dat je als schrijver je desnoods in allerlei ingewikkelde bochten kunt wringen om de structuur te laten kloppen, maar dat de kijker of lezer daar niets van mag merken. De structuur mag, hoe ingewikkeld ook, het verhaal nooit in de weg zitten, en zeker niet gaan overheersen.

Als ik schrijf, zie ik handelingen en personages alleen vaag voor me, ik denk meer in woorden dan in beelden. Ik heb van 2001 tot ongeveer twee jaar geleden naast romans ook filmscenario's geschreven. Toen viel me vaak op dat filmregisseurs, heel veel meer dan ik, in beelden zonder verhaallijn dachten, in beelden alleen vanwege de beelden. Ik denk in psychologische ontwikkelingen, plotelementen, enzovoort. Dus in woorden en verhaalstructuren. Iets waarin je een overeenkomst met wiskundig denken kunt zien."

Hoe ben je bij het schrijven van 'De herinnerde soldaat' te werk gegaan?

"Bij *De herinnerde soldaat* ben ik uitgegaan van een bestaand historisch gegeven: een soldaat die terugkomt van het front en zijn hele geheugen is verloren, en de talloze vrouwen die zich melden omdat ze denken dat het hun man is. Daarna heb ik schematisch een verhaal en personages bedacht, waardoor duidelijk werd voor welke onderdelen van het verhaal ik historisch onderzoek zou moeten doen. Tijdens het doen van dat historische onderzoek kreeg ik veel nieuwe ideeën voor het verhaal en de personages, en kreeg het verhaal zo meer vorm

en diepgang. Tijdens het schrijven van de eerste versie van de roman stuitte ik vaak op kleine zaken waarvoor ik nog wat historisch onderzoek moest doen — bijvoorbeeld: hoe steek je een kolenfornuis aan? — dat zocht ik dan tussen het schrijven door uit.

Toen ik de schrijfstijl vond die het beste bij het onderwerp paste, wist ik dat het een goed boek zou worden. De schrijfstijl van een roman is altijd belangrijk voor mij, als ik begrijp hoe ik het moet opschrijven, begrijp ik pas echt wat voor soort boek het moet worden. Ik zou de schrijfstijl van *De herinnerde soldaat* omschrijven als een gedachtestroom, iedere zin roept een volgende op en het gaat maar door, zoals ook de gedachten in je hoofd nooit stoppen, zelfs niet als je slaapt. Met het telkens terugkerende woordje 'en' kon ik alle gebeurtenissen en gedachten van hoofdpersoon Amand aan elkaar gelijkschakelen, of het nu grote of kleine dagelijkse zaken zijn. Door dat woordje 'en' lijken ze voor hem allemaal even belangrijk te zijn, wat zijn mentale verwarring weergeeft, want ordening geeft houvast in een chaotische wereld. Alleen als er ordening in je hoofd bestaat, kun je een verhaal van je eigen leven maken, waardoor het een doel en een zin lijkt te krijgen. Dat is waarnaar Amand op zoek is.

Ik had de eerste versie van de roman in een archiefprogramma geschreven dat werkte met digitale archiefkaarten, en ik had daardoor geen idee hoe lang de tekst werd. Ik had om de een of andere reden het gevoel dat hij te kort werd, maar toen ik de eerste versie af had en besloot om te berekenen hoe dik de gedrukte versie van de roman zou worden, kwam ik tot de schrikbarende conclusie dat hij 1200 bladzijden zou worden. Ik heb een paar dagen in zak en as gezeten, maar er zat niets anders op dan helemaal overnieuw te beginnen en die tweede versie drastisch in te korten. Ik heb uiteindelijk de roman tot de helft weten in te korten, en achteraf gezien is hij daar vele malen beter van geworden, maar dat wist ik op dat moment natuurlijk niet.

Een van mijn belangrijkste drijfveren van het schrijven is dat ik het fantastisch zou vinden om een tijdje een ander dan mezelf te kunnen zijn. Dat kan natuurlijk

niet echt, maar tijdens het schrijven kom ik er wel zo dicht mogelijk bij. Terwijl ik schrijf leef ik op een bepaalde manier een alternatief leven waarin ik als een God alles onder controle heb. Wat ik het liefst met mijn romans op een lezer wil overbrengen is dat hij zich in de roman verliest, dat hij begrijpt hoe anders een ander mens tegen de wereld aankijkt, hoe het voelt om een ander te zijn. Een pleidooi voor tolerantie, nuance en begrip voor de medemens zijn mijn romans eigenlijk altijd, een boodschap die in deze tijden van polarisatie naar mijn idee niet overbodig is."

Hoe kijk je tegen het succes van 'De herinnerde soldaat' aan?

"Het is natuurlijk leuk dat recensenten en lezers *De herinnerde soldaat* hebben ontdekt, maar zelf heb ik niet het gevoel dat er daardoor bijzonder veel is veranderd. Ik heb altijd geschreven wat ik zelf wilde, en daar gaat het me toch om, en op die manier schrijf ik nog steeds, succes of geen succes.

Ik heb me nooit miskend gevoeld, eerder bevoorrecht dat ik met een talent ben geboren waarmee ik niet alleen mezelf gelukkig kan maken, maar waarvan ik ook in financieel opzicht kan leven. Het was natuurlijk wel eens frustrerend als ik naar mijn eigen gevoel echt een goede roman had geschreven en hij niet door recensenten werd opgemerkt, maar daar heb ik me altijd snel weer overheen gezet. Het heeft ook zo zijn voordelen om een onbekende schrijver te zijn, je bent vrij om te schrijven wat je wilt, slecht, goed, vreemd, onbegrijpelijk, het maakt niet uit wat je schrijft, want niemand verwacht iets van je. Wat dat betreft is het na het succes van *De herinnerde soldaat* moeilijker om een nieuwe roman te schrijven, iedereen zal hem met *De herinnerde soldaat* vergelijken en omdat die roman de hemel in is geprezen, kan de volgende eigenlijk alleen tegenvallen. Ik ben blij dat dit succes me pas later in mijn carrière is overkomen, nu heb ik zoveel ervaring dat ik ondanks die druk een eigenwijs goede roman kan schrijven."

Goede suggesties voor een Nederlandse wiskundige met een keerpunt in zijn of haar carrière zijn welkom via keerpunt@nieuwarchief.nl.